

ЗГУРТУВАННЯ КОЛЕКТИВУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ДОЗВІЛЛЕВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

BUILDING THE TEAM OF PRESCHOOL CHILDREN THROUGH LEISURE ACTIVITIES

Дослідження присвячене проблемі згуртування колективу дітей дошкільного віку засобами дозвіллевої діяльності. Організація дозвілля дітей дошкільного віку має бути різноманітною і цікавою, враховувати інтереси та потреби кожної дитини, сприяти її розвитку і задовольняти її потреби, інтереси у грі, творчості, спорті та спілкуванні з ровесниками. Для проведення необхідного літературного аналізу з досліджуваної проблеми обрано два напрямки: аналіз джерел, що дають характеристику згуртування дитячого колективу; аналіз літератури в максимальному ступені щодо дозвіллевої діяльності дітей дошкільного віку. На основі теоретичного аналізу наукових джерел було з'ясовано, що дитячий колектив – це група дітей, які проводять багато часу разом, спілкуються, вчаться та розвиваються разом; щоб у колективі панувала дружба та підтримуюча атмосфера, де кожен учасник відчуває себе комфортно та важливим. Для успішного функціонування дитячого колективу важлива активна діяльність. Це можуть бути різноманітні групові проекти, творчі заняття, спортивні тренування або виступи. Важливо, щоб діти мали можливість розвивати свої таланти та інтереси, використовуючи свої навички та здібності. Організація дитячих заходів, таких як концерти, вистави або спортивні змагання, також сприяє активності та згуртуванню колективу. Участь у таких заходах допомагає дітям взаємодіяти між собою, сприяє розвитку впевненості та самовираження. Усі ці види діяльності сприяють розвитку навичок спілкування, співпраці, творчості та самовираження. Вони також зміцнюють почуття взаємодопомоги та підтримки в колективі. Важливо стимулювати дітей до активної участі в колективних заходах. Загалом, дозвілля є важливим інструментом для згуртування колективу дітей дошкільного віку. Воно допомагає їм розвивати навички спілкування, співпраці та командної роботи, а також стимулює активність та бажання брати участь у спільних заходах. Згуртування дитячого колективу є важливим етапом у створенні згуртованої команди, яка буде працювати разом над спільною метою.

Цей процес може бути складним, але дуже важливим для успіху колективу. Згуртування дитячого колективу – процес, який сприяє розвитку соціальних навичок, комунікації та співпраці серед дітей. Він допомагає створити дружнє та підтримуюче середовище, в якому кожен учасник може розкрити свій потенціал та досягти успіху.

Ключові слова: колектив, дитячий колектив, дозвіллева діяльність, діти дошкільного віку.

The study is devoted to the problem of group cohesion of preschool children by means of leisure activities. To carry out the necessary literary analysis of the investigated problem, two directions were chosen: the analysis of sources that characterize the cohesion of the children's team; analysis of the literature to the maximum extent regarding the leisure activities of preschool children. Based on the theoretical analysis of scientific sources, it was found that the children's team is a group of children who spend a lot of time together, communicate, learn and develop together; that a friendly and supportive atmosphere prevails in the team, where each participant feels comfortable and important. This activity is important for the successful functioning of a children's team. It can be various group projects, creative activities, sports training or performances. It is important that children have the opportunity to develop their talents and interests using their skills and abilities. Organizing children's events, such as concerts, plays or sports competitions, also promotes activity and team cohesion. Participation in such activities helps children to interact with each other, promotes the development of confidence and self-expression. All these activities contribute to the development of communication, cooperation, creativity and self-expression skills. They also strengthen the feeling of mutual help and support in the team. It is important to encourage children to actively participate in collective activities. In general, free time is an important tool for uniting the collective of preschool children. It helps them develop communication, cooperation and teamwork skills, as well as stimulates activity and the desire to participate in joint activities.

Key words: team, children's team, leisure activities, children of preschool age.

УДК 379.8-042.3-053.4(045)
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/63.2.30>

Леонova В.І.,
канд. пед. наук,
доцент кафедри педагогічних
технологій початкової освіти
Державного закладу
«Південноукраїнський національний
педагогічний університет
імені К.Д. Ушинського»

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Розвиток особистості починається ще з дитинства. І її розвиток залежить не тільки від родинного виховання, оточення, а й від правильної організації вільного часу дитини. Період дошкільного дитинства вважається фундаментом майбутньої дорослої людини, тому потрібно докладати багато зусиль під час її формування. Проблема дозвілля є і буде актуальною завжди. Сфера дозвілля активно розвивається, але мало пропагується серед дітей та молоді.

Будується багато дозвільних центрів, клубів, гуртків для дітей різного направлення, але вони мають приватний характер, що значно впливає на менш соціально захищене населення. Державні установи не завжди мають фінансову змогу надавати безкоштовні послуги у сфері дозвілля.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Період дошкільного дитинства вважається фундаментом подальшого життя дорослої людини. Саме тому в Україні проблемі дитинства присвячено чимало наукових праць відомих українських вчених (А. Богуш, Н. Гавриш, В. Кременя,

В. Кузя, К. Крутя, Т. Поніманської, О.). Сучасні вчені (Л. Артемова, І. Бех, А. Богуш, О. Кононко, В. Моляко, С. Сисоєва та ін.), вказують на необхідність розвитку творчості в ранньому дошкільному віці – сприятливому періоді виховання творчої особистості. В дошкільному віці дитина пізнає світ за допомогою ігрової діяльності. Через гру дитина програє різноманітні соціальні ролі, ситуації, які полегшують подальшу адаптацію дитини в соціумі.

Формулювання цілей статті (постановка завдання) полягає в теоретичному обґрунтуванні проблеми згуртування дітей дошкільного віку засобами дозвіллевої діяльності.

Методи дослідження: вивчення науково-теоретичної та методичної літератури з досліджуваної теми, аналіз, узагальнення та систематизація матеріалу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проблема згуртування колективу дітей дошкільного віку засобами дозвіллевої діяльності – складна, багатогранна та актуальна. Для проведення необхідного літературного аналізу з досліджуваної проблеми ми обрали два напрямки: по-перше – це аналіз джерел, що дають характеристику згуртування дитячого колективу; по-друге – це аналіз літератури в максимальному ступені щодо дозвіллевої діяльності дітей дошкільного віку.

Почнемо дослідження проблеми згуртування колективу дітей дошкільного віку засобами дозвіллевої діяльності з аналізу літератури першого напрямку.

Проблема організації дітей дошкільного віку в єдиний дитячий колектив окремої вікової (чи різновікової) групи була предметом дослідження вітчизняних учених (А. Артемова, Г. Белєнська, І. Бех, О. Богініч, Е. Вільчковський, Г. Григоренко, О. Долінна, Ю. Косенко, Реліна ті інші).

З'ясуємо насамперед поняття «колектив». За тлумачними словниками «колектив» визначається як: сукупність людей, об'єднаних спільною діяльністю, інтересами [3]. Поняття «колектив» у психологічних та педагогічних словниках тлумачиться, як: група людей, які об'єднані суспільно значущими цілями, спільними ціннісними орієнтаціями, сумісною діяльністю, спілкуванням, взаємною відповідальністю [9, с. 5]; колектив – організована форма об'єднання людей на основі цілеспрямованої діяльності. Характерними ознаками колективу є суспільно значуща мета, щоденна спільна діяльність, спрямована на її досягнення, наявність органів самоврядування, встановлення певних психологічних стосунків між його членами. Певними особливостями наділений дитячий колектив, який відрізняється від інших колективів віковими межами, специфічною діяльністю (навчання), послідовною змінюваністю складу, відсутністю життєвого досвіду об'єднаних у нього індивідів, потребою в педагогічному керівництві

[10]; колектив Collective – група людей, взаємовпливаючих один на іншого і пов'язаних між собою єдністю соціально-обумовлених цілей, інтересів, потреб, норм і правил поведінки, сумісно виконуваною діяльністю, єдністю засобів діяльності, єдністю волі, що відображається керівництвом колективу, в силу чого досягається більш високий рівень розвитку, на відміну від групи. До числа ознак колективу також відносяться свідомий характер об'єднання людей, відносна його усталеність, наявність організаційної структури, наявність органів координації діяльності [8]

Продовжуючи аналіз наукового дослідження за першим напрямком зупинимося на розгляді поняття «гурт» – це зібрання, скупчення людей на протилежність одній людині; це група людей, що знаходяться близько один від одного; це сукупність осіб об'єднаних спільною метою, певними ознаками, властивостями [3].

Організація дитячого колективу може бути складною задачею, але за допомогою правильних підходів і методів це можливо досягти. Основними складовими успішного згуртування колективу є спільні активності, взаємодопомога та стимулювання активності дітей. Спільні активності, такі як ігри, спортивні змагання, театральні постановки або музичні виступи, допомагають дітям познайомитися між собою та встановити контакт. Вони також сприяють розвитку навичок спілкування та співпраці. Ці активності повинні бути цікавими та доступними для всіх учасників, щоб кожен міг взяти в них участь. Взаємодопомога та підтримка є важливими аспектами створення дружнього колективу. Діти повинні відчувати, що вони можуть підтримати один одного та отримати допомогу у разі потреби. Організація групових проєктів або завдань, де кожен учасник має свою роль та внесок, сприяє розвитку навичок командної роботи та розподілу обов'язків.

Стимулювання активності дітей також важливо для згуртування колективу. Організація конкурсів з нагородами або похвала за досягнення допомагають стимулювати дітей до активної участі у спільних заходах. Важливо визнавати та відзначати їхні зусилля, щоб вони почували себе важливими та мотивованими. Усі ці підходи допомагають створити дружню та згуртовану атмосферу у дитячому колективі. Вони сприяють розвитку навичок спілкування, співпраці та командної роботи, а також стимулюють активність та бажання брати участь у спільних заходах.

Отже, аналіз наукової літератури з першого напрямку призводить до висновку, що згуртування колективу дітей молодшого шкільного віку – це сукупність дітей, яка є корисним соціальним, емоційним та когнітивним розвитком. Згуртування дітей молодшого шкільного віку може мати багато позитивних ефектів на їхній розвиток. Воно сприяє

формуванню навичок спілкування, сприйняття різноманітності, самостійності та співробітництва. Крім того, це допомагає дітям розширити свої соціальні контакти та побудувати позитивні стосунки з однолітками. Одним з важливих аспектів згуртування дітей дошкільного віку є створення позитивної та сприятливої атмосфери в групі. Важливо встановити правила поведінки, сприяти взаємодії та співробітництву між дітьми, а також навчати їх розв'язувати конфлікти та сприймати різноманітність.

Переходимо до аналізу проблеми за другим напрямком – це аналіз літератури в максимальному ступені щодо дозвіллевої діяльності дітей дошкільного віку.

Проблема дозвіллевої діяльності була предметом дослідження багатьох вчених. Вітчизняні вчені Бочелюк В.Й., Бочелюк В.В [2] визначають дозвілля як діяльність, яка характеризується необмеженістю в часі, добровільністю, демократичністю, позитивними емоціями та можливістю поєднувати одночасно різні форми дозвіллевої діяльності.

Науковці виділяють такі характерні ознаки дозвіллевої діяльності, як: 1) бажання та прагнення займатися дозвіллевою діяльністю; 2) вибір різноманітних видів дозвілля; 3) та взаємозв'язок дозвіллевої діяльності та морально-культурного розвитку особистості учня; 4) відповідність соціально-корисному, нейтральному чи асоціальному характеру діяльності. Важливою особливістю дозвілля є те, що воно сприяє прагнення сучасних дітей до самореалізації і допомагає активізувати їх творчу активність.

Дозвілля є невід'ємною частиною вільного часу та провідною сферою соціального стимулювання та саморозвитку особистості. Дозвілля може відбуватись у різних формах: читання, перегляду відео, культурні програми (театри, музеї, концерти), спілкування із друзями, ігри, пасивний відпочинок. Характерною рисою дозвілля є добровільність вибору занять проведення вільного часу та задоволення особистісних потреб. Такі форми проведення вільного часу звичайно мають позитивний вплив на особистість, активізують втрачені фізичні та моральні сили, але найвищими формами проведення дозвілля – є такі заняття, які допомагають людині розвивати творчі здібності, набувати духовні та моральні цінності, які стимулюють внутрішній потенціал особистості [2].

Дозвілля у словникових джерелах визначається, як: вільний час від праці; час відпочинку [3].

В дозвіллевій діяльності створюється природне середовище спілкування, що дозволяє впливати на формування культури спілкування, сприяє самовираженню дитини в різних видах діяльності, загальної культури дитини, змістового наповнення вільного часу. У дозвіллі відсутня регламентація,

дозвіллева діяльність є рухливою і спрямованою на інтереси і потреби самих дітей. Означені характеристики дозволяють розглядати дозвіллеву діяльність дітей дошкільного віку як засіб формування їх культурного рівня в різноманітних сферах діяльності.

Дозвіллеву діяльність дітей дошкільного віку розуміємо як цілеспрямовану, організовану форму взаємодії дітей із дорослими, батьками у вільний нерегламентований час, яка відповідає інтересам і запитам дітей, стимулює творчу активність, ініціативність, викликає позитивні емоції і задоволення.

У закладі дошкільної освіти використовують такі види дозвіллевої діяльності: розваги (вистави, різні види театрів: ляльковий, настільний, картональний, тінювий, пальчиковий та інші); музична діяльність (слухання музики, музикальні ігри, хороводи, танці та ін.); театралізована діяльність дітей (ігри-драматизації, сюжетно-рольові ігри за змістом українських народних казок, режисерські ігри).

Зазначимо, що розваги сприяють естетичному розвитку дітей і збагачують їхній світогляд у мистецтві. В галузі культури діти знайомляться з найкращими зразками художнього слова, української народної культури. Дозвіллева діяльність є частиною культурно-дозвіллевої діяльності. Як і в будь-якій сфері, культурно-дозвіллева сфера має і свою мету, завдання, функції. Якщо розглядати соціально-культурну діяльність з позиції педагогіки, то її сутність полягає в соціалізації та індивідуалізації людини, що відбувається в різних формах дозвіллевої діяльності.

У ході наукового пошуку в працях О. Гончарук [4], визначено, що дозвілля молодших школярів – це діяльність дитини у вільний час, що обрана за власними інтересами і нахилами, яка приносить їй моральне задоволення і, в якій вона може проявити себе як особистість – суб'єкт цієї діяльності. Тому, на основі аналізу сутності, основних ознак дозвіллевої діяльності, враховуючи підходи Ю. Бардашевської [1], І. Сидор [7], Н. Цимбалюк [11] щодо визначення функцій дозвілля та вікові особливості молодшого шкільного віку, визначено й ієрархічно представлено наступні функції дозвіллевої діяльності молодших школярів рекреаційну, гедоністичну, емоційно та духовно збагачувальну, творчу, виховну, пізнавально-розвивальну (самопізнання та самореалізація), ціннісно-орієнтаційну, комунікативну, соціальну, компенсаторно-психотерапевтичну.

Отже, підводячи підсумки аналізу літератури за другим напрямком зазначимо, що дозвіллева діяльність дітей дошкільного віку є важливою складовою їхнього розвитку. Це час, коли діти мають можливість відпочити, розслабитися та займатися тим, що їм подобається. У дозвіллі діти можуть займатися різними видами активностей, такими як гра на

вулиці, спорт, творчість, музика, читання тощо. Це допомагає їм розвивати свої інтереси, таланти та навички. Дозвіллева діяльність сприяє соціальному розвитку дітей. Під час спільних ігор та активностей вони вчаться спілкуватися, співпрацювати та розв'язувати конфлікти. Діти навчаються бути толерантними, розуміти і приймати інших людей. Крім того, дозвіллева діяльність сприяє розвитку фізичних навичок дітей. Важливо, щоб діти мали достатньо часу для дозвілля та відпочинку. Це допомагає їм відновити сили та енергію після навчання та розвиватися у всіх аспектах свого життя.

Висновки. Згуртування колективу дітей дошкільного віку можна досягти за допомогою дозвілля. Організація спільних активностей, таких як ігри, спортивні змагання, театральні постановки або музичні виступи, допоможуть дітям познайомитися між собою, встановити контакт та розвивати навички спілкування та співпраці. Також важливо створити атмосферу взаємодопомоги та підтримки серед дітей. Це можна зробити через організацію групових проєктів або завдань, де кожен учасник має свою роль та внесок. Такі спільні завдання допоможуть дітям навчитися працювати разом, розподіляти обов'язки та розвивати навички командної роботи.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бардашевська Ю. О. Підготовка майбутніх учителів до організації дозвіллевої діяльності старшокласників : автореф. дис. к.п.н. : 13.00.04. Вінниця, 2007. 20 с.
2. Бочелюк В.Й., Бочелюк В.В. Дозвіллезнавство. Навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. С. 4–5.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови : 250000 укл. О. Єрошенко. Донецьк: ТОВ «Глорія Трейд», 2012. 864.
4. Гончарук О. Функційне призначення дозвіллевої діяльності молодших школярів Педагогічний часопис Волині. № 4(11). 2018. С. 180–181.
5. Леонова В.І. Соціальне виховання дітей засобами культурно-дозвіллевої діяльності в умовах воєнного стану. Матеріали за XVII міжнародна научна практична конференція, Найновітє постиження на європейската наука, 2022, 17–25 юни, 2022 Педагогически науки : София.« Бял ГРАД-БГ» 96 с. С. 89–94.
6. Леонова В.І. Організація культурно-дозвіллевої діяльності в умовах воєнного стану. Materiył xvił mĩędzynarodowej naukowipracticznej konferencji wschodnie partnerstwo, 2022 07–15 wrzeřnia, 2022 roku, Volume 3, Przemysł, Poland, Nauka i studia 52 s. S. 39–43.
7. Сидор І. П. Організаційно-педагогічні умови дозвіллевої діяльності студентів у педагогічних коледжах Великої Британії : автореф. дис. к.п.н. : 13.00.01. Тернопіль, 2010. 21 с.
8. Словник-довідник з професійної педагогіки. За ред. А.В. Семенової. Одеса: Пальміра, 2006. 221 с.
9. Словник педагогічних термінів (підготовлений викладачами кафедри педагогіки та психології під керівництвом д.п.н., професора Савенкової Л.О. К., 2008.
10. Сучасний психолого-педагогічний словник; авт. кол. за заг. ред. О. І. Шапран. Переяслав-Хмельницький (Київська область): Домбровська Я.М., 2016. 473 с.
11. Цимбалюк Н. М. Інституціональна модернізація культурно-дозвіллевої сфери в Україні : автореф. дис. ... д-ра. соціол. наук : 22.00.04. Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, 2005. 45 с.